

Framing the Issue: God's Will, Our Relationships, Introduction

Rabbi Ethan Tucker – tucker@hadar.org

Fall Lecture Series 2019

I. God's Will and the Torah Is Supreme

שמות לב:כה-כט

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת-הָעָם כִּי פָרַע הוּא כִּי-פָרַעָה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם: וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בַּשַּׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לִיקָוֶה אֵלַי וַיֵּאֲסֹפוּ אֵלָיו כָּל-בְּנֵי לֵוִי: וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה-אָמַר יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימוּ אִישׁ-חֶרֶבּוֹ עַל-יָרְכוֹ עִבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בְּמַחֲנֶה וְהָרְגוּ אִישׁ-אֶת-אָחִיו וְאִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת-קָרְבּוֹ: וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-לֵוִי כְדִבְרֵי מֹשֶׁה וַיָּפֹל מִן-הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מָלְאוּ יְדֵיכֶם הַיּוֹם לִיקָוֶה כִּי אִישׁ בָּבְגוּ וּבָאֲחָיו וּלְתֵת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה:

Exodus 32:25-29

Moses saw that the people were out of control—since Aaron had let them get out of control—so that they were a menace to any who might oppose them. Moses stood up in the gate of the camp and said, “Whoever is for the LORD, come here!” And all the Levites rallied to him. He said to them, “Thus says the LORD, the God of Israel: Each of you put sword on thigh, go back and forth from gate to gate throughout the camp, and slay brother, neighbor, and kin.” The Levites did as Moses had bidden; and some three thousand of the people fell that day. And Moses said, “Dedicate yourselves to the LORD this day—for each of you has been against son and brother—that He may bestow a blessing upon you today.”

דברים יג:ז-יב

⁷כִּי יִסִּיתָךְ אָחִיךָ בֶן-אִמְךָ אוֹ-בִנְךָ אוֹ-בִתְךָ אוֹ אִשֶּׁת חֵילְךָ אוֹ רֵעֶךָ אֲשֶׁר כִּנְפֹשֶׁךָ בִּסְתֵר לֵאמֹר גִּלְזָה וְנַעֲבָדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתָּ אֶתָּה וְאֶבְתִּיךָ:
⁸מֵאַלְהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיכֶם הַקְּרִבִּים אֵלֶיךָ אוֹ הַרְחִיקִים מִמֶּךָ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד-קְצֵה הָאָרֶץ:
⁹וְלֹא-תִאָּבְדָה לּוֹ וְלֹא תִשָּׁמַע אֵלָיו וְלֹא-תִחַס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא-תִחַמַל וְלֹא-תִכְסֶה עָלָיו:

¹⁰כִּי הָרַג תִּהְיֶה-בּוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ יָד כָּל-הָעָם בְּאַחֲרָנָה:
¹¹וְסִקְלֵתוּ בְּאַבְנִים וְיָמַת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדְיֹחַ מֵעַל יְקֻנֵּךְ אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:
¹²וְכָל-יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא-יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַרְעָה הַזֶּה בְּקִרְבְּךָ:

Devarim 13:7-12

If your brother, your own mother's son, or your son or daughter, or the wife of your bosom, or your closest friend entices you in secret, saying, "Come let us worship other gods"—whom neither you nor your fathers have experienced—from among the gods of the peoples around you, either near to you or distant, anywhere from one end of the earth to the other: do not assent or give heed to him. Show him no pity or compassion, and do not shield him; but take his life. Let your hand be the first against him to put him to death, and the hand of the rest of the people thereafter. Stone him to death, for he sought to make you stray from the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, out of the house of bondage. Thus all Israel will hear and be afraid, and such evil things will not be done again in your midst.

משנה בבא מציעא ב:יא

...אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא ואם אביו חכם של אביו קודמת...

Mishnah Bava Metzia 2:11

...[If a person must choose between returning] their father's lost object and their teacher's lost object, their teacher's takes precedence, for their father brought them to this world, while their teacher, who taught them wisdom, brought them to the life of the world to come. But if their father is a scholar, then the father's takes precedence...

II. Relationships Are the Ground of All Religion

דברים לב:ז

...שְׁאֵל אָבִיךָ וְיִגְדֶּךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ:

Devarim 32:7

...Ask your father and he will tell you, your elders and they will speak to you.

שמות כ"ב

כַּד אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּ יְמֶיךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:

Shemot 20:12

Honor your father and your mother, that you may long endure on the land that the LORD your God is assigning to you.

תלמוד בבלי סנהדרין כב.

אמר רבי אליעזר: כל המגרש את אשתו ראשונה - אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, שנאמר, וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין עוד פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם וכתוב ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעורך אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך.

Talmud Bavli Sanhedrin 22a

Rabbi Eliezer says: Concerning anyone who divorces his first wife, even the altar sheds tears about him, as it is stated: "And further, this you should do: Cover the altar of the Lord with tears, with weeping and sighing, from His no longer showing regard to the offering, nor receiving it with goodwill from your hand" (Malachi 2:13), and it is written: "Yet you say: Why? Because the Lord has been witness between you and the wife of your youth, against whom you have dealt treacherously, though she is your companion and the wife of your covenant" (Malachi 2:14).

מלכים ב ה:ז-יט

¹⁷ וַיֹּאמֶר נַעֲמָן וְלֹא יִתֵּן נָא לַעֲבָדְךָ מִשָּׂא צָמֶד-פָּרָדִים אֲדָמָה לִי לֹא-יַעֲשֶׂה עוֹד עֲבָדְךָ עָלָה וְזָבַח לֵאלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אִם-לִיקְוֹק:
¹⁸ לְדַבֵּר הַזֶּה יִסְלַח יְקֹוֹק לַעֲבָדְךָ בָּבוֹא אֲדֹנִי בֵּית-רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא נִשְׁעָן עַל-יָדָיו וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן בְּהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן יִסְלַח-נָא יְקֹוֹק לַעֲבָדְךָ בְּדַבֵּר הַזֶּה:
¹⁹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם...

II Melakhim 5:17-19

And Naaman said, "Then at least let your servant be given two mule-loads of earth; for your servant will never again offer up burnt offering or sacrifice to any god, except the LORD. But may the LORD pardon your servant for this: When my master enters the temple of Rimmon to bow low in worship there, and he is leaning on my arm so that I must bow low in the temple of Rimmon—when I bow low in the temple of Rimmon, may the LORD pardon your servant in this." And he said to him, "Go in peace."

רש"י הירש דברים פרשת ראה יג:ז

(ז) כי יסיתך וגו'. התורה מבליטה את היחסים הקרובים ביותר, את קשרי הדם, הנישואין והידידות, ועל ידי כך היא מורה שהיא מצדיקה את השפעתם על נפש האדם ומייחסת לה ערך רב; ודוקא משום כך היא מבקשת להבטיח את הנאמנות לה' מול הקשרים האמיצים והמוצדקים האלה.

R. Shimshon Raphael Hirsch on Devarim 13:7

“If you brother entices you...” The Torah emphasizes that closest relationships here: those of blood relation, marriage and friendship, and thereby instructs us that it endorses their influence on a person’s soul and accords this influence great weight. It is specifically because of this that the Torah wishes to ensure faithfulness to God in the face of these powerful and worthy relationships.

Michael Wyschogrod, *The Body of Faith*, 67

By electing the seed of Abraham, God creates a people that is in his service in the totality of its human being and not just in its moral and spiritual existence. The domain of the family, the most fundamental and intimate human association, is thereby sanctified, so that obedience to God does not require hate of father and mother. [Cf. Luke 14:26]

Filial Loyalty and Divine Commands: God's Will, Our Relationships, Part 1

Rabbi Ethan Tucker – tucker@hadar.org

Fall Lecture Series 2019

I. Returning a Lost Object

שמות כג:ד-ה

כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אִיבֶךָ אוֹ חֲמֹרֹו תִגְעָה הַשֶּׁב תְּשִׁיבֵנּוּ לוֹ: כִּי־תִרְאֶה חֲמֹר שֶׁנֶּאֱכָר רֶבֶץ תַּחַת מְשָׁלוֹ וְחִדַּלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עֲזֹב תִּעְזֹב עִמּוֹ:

Exodus 23:4-5

⁴ When you encounter your enemy's ox or donkey wandering, return, return it to him. ⁵ When you see the donkey of your enemy lying under its burden and would refrain from raising it, you must nevertheless raise it with him.

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי כג:ד

השב תשיבנו מכלל שנא' כבד את אביך ואת אמך (שמ' כ יב) יכול אפלו אמרו לו אביו ואמו אל תחזיר ישמע להם ת"ל השב תשיבנו.

Mekhilta deRabbi Shimon b. Yohai on Shemot 23:4

"Return, return it." Given that the Torah says, "Honor your father and mother," could it be that if one's father or mother said, "Don't return it!" one would listen to them? Scripture says, "return, return it."

מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דכספא פרשה כ

וחדלת מעזוב לו. פעמים שאתה חדל פעמים שאתה עוזב; כיצד...היה בין הקברות אל יטמא, אמר לו אביו הטמא, יכול יטמא, מפני שמצות עשה קודמת ללא תעשה, לכך נאמר וחדלת מעזוב, פעמים שאתה חדל

ופעמים שאין אתה חדל; אמר לו אביו, אל תפרוק עמו, אל תטעון עמו ואל תחזיר לו אבדתו, הרי זה לא ישמע לו, מפני שהוא ואביו חייבין במצות.

Mekhilta de-Rabbi Yishmael Mishpatim, Massekhta de-khaspa, Parashah 20

“And you shall refrain from helping him.” Sometimes you refrain and sometimes you help. How so?...If the lost object was in a graveyard, then do not defile yourself. If your father told you to defile yourself, could it be that you should, because a positive commandment generally displaces a negative commandment? Therefore, it says: “And you shall refrain from helping.” Sometimes you refrain and sometimes you do not refrain. If your father told you not to help a person unload his animal or not to return his lost object, you do not listen to him, because you and your father are both obligated in *mitzvot*.

תלמוד בבלי בבא מציעא לב.

משנה...ואם היתה בבית הקברות - לא יטמא לה. אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר - לא ישמע לו...

גמרא...תנו רבנן: מנין שאם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר שלא ישמע לו - שנאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' - כולכם חייבין בכבודי. טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו, הא לאו הכי - הוה אמינא: צייתא ליה. ואמאי? האי עשה והאי לא תעשה ועשה, ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה! - איצטריך, סלקא דעתך אמינא: הואיל והוקש כיבוד אב ואם לכבודו של מקום, שנאמר כאן כבד את אביך ואת אמך, ונאמר להלן כבד את ה' מהונך. הלכך לציית ליה - קא משמע לן דלא לשמע ליה.

Talmud Bavli Bava Metziah 32a

MISHNAH:...If [the object] was lost in a graveyard and a priest found it, **he may not become impure to return it. If his father said to him: Become impure; or** in a case where one was obligated to return the animal and his father **said to him: Do not return it, he may not listen to his father.**

GEMARA:...The Sages taught: From where is it derived that if a priest's father said to him: **Become impure, or that** if one's father **said to him: Do not return** a lost item that you found; **he should not listen to him?** It is derived from the verse, **as it is stated: “Every man shall fear his mother and his father, and you shall observe My Shabbatot; I am the Lord”** (Leviticus 19:3). **You are all obligated in My honor.** The Gemara infers: **The reason** that a priest must not obey his father's command to become impure is **because the Merciful One writes: “You shall observe My Shabbatot; I am the Lord”; but if it were not so, I would say** that the child **must obey him.** The Gemara asks: **But why? This** obligation to obey a parent is **a positive mitzvah**, as it is written: “Honor your father and your mother” (Exodus 20:12), **and that** obligation of a priest to refrain from becoming impure is both **a prohibition:** “To the

dead among his people he shall not defile himself” (Leviticus 21:1), **and a positive *mitzvah*:** “You shall be holy” (Leviticus 19:2); **and** the principle is that **a positive *mitzvah* does not come and override a prohibition and a positive *mitzvah*.** The Gemara answers that the derivation from “You shall observe My Shabbatot; I am the Lord” **was necessary**, as it might **enter your mind to say: Since honoring one’s father and mother is equated to the honor of the Omnipresent, as it is stated here: “Honor your father and your mother”** (Exodus 20:12), **and it is stated elsewhere: “Honor the Lord with your wealth”** (Proverbs 3:9), **therefore**, one might have thought that the priest must **obey his** father’s command to become impure. Therefore the Torah **teaches us that** the priest is commanded **not to listen to him.**

II. Expanding (and Limiting) the Principle

רמב"ם הלכות ממרים ו:יב

מי שאמר לו אביו לעבור על דברי תורה בין שאמר לו לעבור על מצות לא תעשה או לבטל מצות עשה אפילו של דבריהם, הרי זה לא ישמע לו שנאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבין בכבודי.

Rambam, Laws of Rebels 6:12

When a person’s father tells him to violate the words of the Torah - whether he tells him to transgress a negative commandment or not to fulfill a positive commandment, even if all that is involved is a point of Rabbinic Law—he should not listen to him, as it says, ‘A person must fear his mother and his father and keep My Sabbaths.’ You are all are obligated to honor me.

רמב"ם הלכות גזלה ואבדה יא:יט

ראה את האבדה ואמר לו אביו אל תחזירנה יחזיר ולא יקבל ממנו, שאם קבל מאביו נמצא בעת שקיים מצות עשה של כבוד את אביו ביטל עשה של השב תשיבם ועבר על לא תוכל להתעלם.

Rambam, Laws of Lost Objects 11:19

If a person sees a lost object, and his father tells him, “Do not return it,” he should return it instead of obeying his father. For by obeying his father and fulfilling the positive commandment, “Honor your father,” Exodus 20:12, he nullifies the positive commandment, “And you shall certainly return it,” and transgresses the negative commandment, “You may not ignore it.”

שו"ת מכתם לדוד חלק יורה דעה סימן לג (ר' דוד פרדו, איטליה/חבל הבלקן/א"י, המאה הי"ח)

...ודע דהך מלתא דכתי' דההיא דא"ל אביו הטמא כו' מיירי כגון להביא לו גוזלות כך פי' רבנן קמאי שכ"כ הרשב"א ז"ל בחידושיו וגם הריטב"א ז"ל כ"כ ז"ל פי' דא"צ היטמא לעסוק בכבודי או אל תחזיר ותעסוק בכבודי ובהא הוא דהוה ס"ד דנציית ליה אבל אם א"ל בכדי היטמ' ואל תחזיר פשי' שלא ישמע לו דהא ליכא מצוה כלל עכ"ל. וגם ה"ה ז"ל בפ"א מה' אבידה פי' כן ז"ל אל תחזירנה פי' אלא עסוק בכבודי להביא לי גוזלות וכיוצא בזה ע"ש...אלא נר' דטעמו של ה"ה נמי מפורש בדברי הריטב"א דכתי' דאל"כ אין כאן מצות כבוד כלל דהו"א מלתא דלא שייך האב בגווה ולא נפקא ליה ולא מידי במה שלא יחזיר ופשיטא מהיכא תיתי דליציית ליה.

ומדי דברי בל' הרמב"ם ז"ל דבה' אבידה לא תעזוב נפשי לשאול על מ"ש רבינו שם יחזיר ואל יקבל ממנו שאם קבל מאביו נמצא בעת שקיים מ"ע של כבו' ביטל עשה של השב תשיבם ועבר על לא תוכל להתעלם ע"כ. וק"ט חדא שהוא נגד מסקנא דגמ' דכי הוה בעי למימר הכי האי עשה והאי ל"ת ועשה כו' הדר אמר דאי מהא לא ארייא דס"דא הואיל והשוה המקום כבוד א"ו לכבודו לידחי אפי' עשה ול"ת מש"ה אצט' קרא דאני ה' כלכם חייבים בכבודי ולפי טעמו של רבינו דתא נפקת דדוקא בהא דהשב אבידה משום דאיכא לאו ועשה לא ישמע לו אבל בעלמא היכא דאיכא לאו לבד ישמע לו דאתי עשה ודוחה ל"ת ולפי טעם הגמ' אינו כן ואולם לא מסתייה שדברי רבינו נראים סותרים מסק' התלמוד אלא שדבריו סותרים זא"ז דבפ' מה' ממרים כתב מי שא"צ אביו לעבו' על דברי תורה בין שאמר לו לעבור על מצוות ל"ת כו' ואפי' של דבריהם לא ישמע לו שנ' כו' כלכם חייבים בכבודי. וראיתי להר"ב מעיל שמואל ז"ל (ר' חיים שמואל פלורנטין, סלוניקי, המאה הי"ח) סי' ס"ט שהרגיש בכל זה ותי' דהרמב"ם מפ' הגמ' דה"ק דאי לאו קרא דאני ה' ה"א דעשה דכבוד א"ו דוחה ל"ת ועשה לפי שהוקש לכבוד המקום קמ"ל קרא לאפוקי האי סברא דאין כבוד אביו שקול ולעולם דכבוד המקום עדיף וא"כ הדרי' לכללין דאית לן דאין עשה דוחה ל"ת ועשה כו' וא"כ טעמא דהכא לפי האמת משום דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה וקרא דאני ה' לא אצ' אלא דלא נטעי כו' ולסתירת דברי הרמב"ם מדידיה אדידיה תי' דמ"ש בה' אבידה מיירי דא"ל אביו אל לעסוק בכבודי וכדברי ה"ה והילכך טעמא שהוא לא תעש' ועשה הא לא"ה אלא דא"ל לעבור על ל"ת בלבד לכבודו הכי הוא האמת בודאי דישמע לו דאתי עשה ודחי ל"ת. ומ"ש בה' ממרים מיירי דא"ל בכדי לעבור על ד"ת ולא כדי לעסוק בכבודו דהתם ליכא שום מצוה ולכך כתב שם טעמא דאני ה' שלא ישמע לו אפי' לעבור על ל"ת דרבנן הואיל ואין שם מצוה דכבוד כלל ע"ש.

ועמו הסליחה לא נהירא כלל דמה שתי' על הש"ס מעיקרא לא קאי דהא אחר שהור' לנו קרא דאני ה' דכבוד שמים עדיף משום ההיא דכלכם חייבין בכבודי א"כ מה צורך לאהדורי אכללין דאין עשה דחי ל"ת ועשה דמשמ' דוק' כה"ג הא לא"ה כבוד א"ו עדיף והא לית' ודאי דמאח' דגלי ק' דאני ה' כלכם חייבים בכבודי לפי' לא תשמע לו לבטל את דברי אפי' לא יהיה בדבר אלא ל"ת גרידא דרבנן מ"מ הואיל ואביו ג"כ חייב לשמור אותו ל"ת כמוהו נמצא דכבודו של אב לגבי לאו זה להבל דחה והוי כמו אביו אומר השקני מים ואמו אומרת השקני מים דחייב להשקות את אביו לפי שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו. וממילא שהדין שהוליד וחדש הרב מתירוצו זה שאם א"ל לעבור על ל"ת גרידא לכבודו שיעבור אני אומר לא כן

אבי ולא כתבו כן שום פוסק אלא אדרבא אפי' א"ל לעבור על מצוה דרבנן לא יעבור אפי' הוא לכבודו לפי שגם אביו חייב באותה מצוה וכבודו כאין וכאפס נגד אותה מצוה מכח קרא דאני ה'. גם מ"ש הרב ז"ל שדברי הרמב"ם בה' ממרים מיירי דא"ל לעבור בכדי שלא לכבודו ומש"ה כתב רמב"ם הילפותא מקרא דאני ה' הא נמי ליתא אחר המחילה דכיון שאין שם מצוה דכבוד כלל כמ"ש הרב גופיה מדברי הריטב"א א"כ קרא ל"צ פשי' מהיכא תיתי שיעבור עד שהוצרך רבינו ללמד זה מקרא דאני ה' הרי מצוה אין כאן ועבירה יש כאן א' קטנה וא' גדולה ומי הוא השוטה דליסק אדעתיה שיש לו לעשות עבירה בלי שום מצוה באופן שכל דברי הרב בזה תמוהים מאד בעיני ואם היות שראיתי להר"ב הלכה למשה ז"ל בה' אבידה שכת' וז"ל והנה במה שיש לעמוד על דברי רבינו כו' כבר תירצנו יפה והדברים פשוטים ויען שנמצא אח"כ בס' מ"ש לא ראיתי לכתבו יע"ש מ"מ אכן בעניותי לא שמיע לן.

האמנם מאי דנלע"ד בישוב דברי רבינו ז"ל היינו דלעולם כוונת הסוגיא כפשטה דמכח לימוד דאני ה' הוא דילפי' לה שאין שום מצוה לא עשה ולא ל"ת אפי' דרבנן נדחית מפני כבוד א"ו וטעמא כדאמרן לפי שגם אביו גופי' חייב בה' ומשועבד לה וזהו מ"ש רבינו בה' ממרים. ואולם שם בדין י"ג כתב רבינו א"ל אביו השקני מים ויש בידו לעשות מצו' (ומיירי שנזדמנו לפניו שתיהן ביחד כמ"ש מרן הכ"מ שם) אם אפי' למצוה שתיעשה ע"י אחרים תיעשה ויתעסק בכבוד א"ו שאין מבטלין מצוה מפני מצוה ואם אין שם אחרים לעשותה יתעסק במצוה כו' ע"כ. ובענין כזה נלע"ד דמיירי רבינו בה' אבידה שנזדמנו לו השבת אבידה וכבוד אב שצריך לו כגון להשקותו ויש שם אחרים שאפי' למצוה שתיעשה ע"י אחר דבכה"ג אמר מר בה' ממרים שיתעסק בכבוד אביו ויניח למצוה שתיעשה ע"י אחרים. והיינו מאי דדייק רבינו למכתב שא"ל אביו אל תחזירנה ולא כתב כל' האמור במשנת חכמים אל תחזיר אלא אל תחזירנה לזו דוקא כלו' לפי שיש אחרים שאפי' שיחזירוהו הילכך אל תחזירנה אתה אלא הנח לאחר ואתה עסוק בכבודי קמ"ל רבינו דבהא לא ישמע לו דבשלמא אם לא היה בהשבת אבידה אלא עשה לבד בהא הוא דקאמר בה' ממרים דמ"ע של כבוד קודמת כל שאפי' ליעשות ע"י אחר אבל הכא שאני שאם מניחה הרי עובר ג"כ על לא תעשה דל"ת להתעלם והילכ' לא יקבל ממנו כן נלע"ד בכוונה ובישוב דברי רבינו ז"ל.

Responsa Mikhtam LeDavid YD #33 (R. David Pardo, Italy/Balkans/Eretz Yisrael, 18th c.)

...You should know that the idea that the phrase “If his father told him to defile himself” is referring to a case when his father asks him to bring him something was already the preferred interpretation of early authorities like the Rashba and the Ritva...They said that [the text is coming to clarify that you do not listen to your father when he tells you to defile yourself in order to engage with honoring him [through some physical act of honor.] In that sort of case, one might have thought that one should listen to one’s father. But if your father just told you to defile yourself or not to return the lost object for no reason at all, obviously you would not listen to him, since then you are not fulfilling any *mitzvah* at all!...

In the Laws of Lost Objects...Rambam writes that [in a case where one’s father orders her not to return the lost object, she should not agree to this, because if she did agree, it would turn

out that at the moment she was fulfilling the positive commandment of honoring one's father, she would be failing to fulfill the obligation to return a lost object and violating the prohibition on hiding from the obligation to return it.

[What Rambam writes here] is very difficult. First, this is against the conclusion of the *gemara*. After the *gemara* entertains the notion that we could resolve a case like this by saying that a simple positive commandment [like honoring one's parents] cannot outweigh an action that violates both a positive and a negative commandment [like not returning a lost object], it rejects this. It says that we might have thought that you always listen to your parents because they are compared to God; we only overrule parents because of the idea that "I am the Lord"—you are all obligated to honor me. But according to Rambam's reasoning here, you would go ahead and conclude that only in a case like returning a lost object, which happens to have the dimensions of a positive and negative commandment, does one not listen to a parent. But generally, if a parent orders a child to violate a simple negative commandment, one should obey, because a positive commandment supersedes a negative one! But this does not accord with the *gemara's* [final] reasoning.

But not only does Rambam seem to contradict the Talmud's conclusion, it seems that he contradicts himself! In the Laws of Rebels, he rights that if your father tells you to violate something in the Torah, whether a positive or a negative commandment, even if it is merely a rabbinic law, you do not listen to him, for it says... "You are all obligated to honor me."

I saw that Me'il Shmuel #69 (R. Hayyim Shmuel Florentin, Thessaloniki, 18th c.) noticed all of this and explained that the Rambam must have read the *gemara* as saying that, were it not for the verse "I am the Lord", I would have thought that the positive commandment to honor one's parents supersedes even a positive and negative commandment since parents are compared to God. But the verse comes to disabuse us of that idea—the honor of parents is never equal to that of God which is always superior. We then revert to the normal rule: a positive commandment does not supersede a combined positive and negative commandment. That means that the true reason one does not listen to one's father when he says not to return a lost object is because a positive commandment cannot supersede a combined positive and negative commandment...And as far as the seeming internal contradiction in the Rambam, Me'il Shmuel explained that the Laws of Lost Objects is dealing with a case where your father tells you not to return the lost object in order to honor him by doing something else for him...and therefore, indeed, if your father told you to violate a mere negative commandment in order to honor him by doing something for him, you would listen

to him, for a positive commandment supersedes a negative commandment! But the Laws of Rebels is dealing with a case where your father told you to violate something in the Torah for no real reason...in that case, there is no *mitzvah* being fulfilled, which he justifies with the reason “I am the Lord”...

With all due respect, what he says doesn’t make sense at all. His proposed reading of the Talmud doesn’t get off the ground, since once the Talmud invokes the verse “I am the Lord” to say that the honor of heaven takes precedence because “you are all obligated to honor me”, then what need is there to revert to the prior rule?...Once the verse establishes that “you are all obligated to honor me” then one should not listen to one’s parent to override even a rabbinic prohibition, since one’s parent is also obligated to observe that prohibition, thus rendering honoring one’s parent in the context of such a commandment meaningless...And therefore, I say about [Me’il Shmuel’s] innovative idea that if your parent told you to violate a simple negative Biblical commandment you should do so, “not so, my father,” no rabbinic decisor ever wrote such a thing...

Moreover, Me’il Shmuel’s claim that Rambam, in the Laws of Rebels, is discussing a case where the father requests a transgression for no reason at all...this is also wrong, with all due respect. If there is no *mitzvah* of honoring the father at all...then I don’t need a verse [to teach me not to listen to my father]; there is no *mitzvah* in play and there is a transgression in play, what does it matter how minor the transgression? What kind of idiot would entertain the notion that one should commit a transgression when there is no *mitzvah* in play? Everything Me’il Shmuel says is extremely surprising to me...

Rather, in my humble opinion...Rambam in the Laws of Lost Objects is dealing with a case where a person has to choose between returning a lost object and honoring his father—by giving him something to drink, for instance—but there are others available to return the lost object. [Normally,] we say that a person should honor one’s parent when doing so competes with another positive *mitzvah* as long as there are others who can perform that other *mitzvah*...Rambam clarifies that one should nonetheless not listen to one’s parent in the case where the other *mitzvah* is returning a lost object, since not returning it involves not only the failure to perform a positive *mitzvah* by the violation of a prohibition as well...

